

**Poročilo o izvajanju Lokalnega programa za kulturo
v Mestni občini Nova Gorica 2019-2023,
za leto 2020**

April, 2021

Predloženo poročilo za leto 2020 je prvo letno poročilo o izvajanju drugega Lokalnega programa za kulturo v Mestni občini Nova Gorica za obdobje 2019-2023 (v nadaljevanju Kulturni program). Zajema obdobje od 21. novembra 2019, ko je bil kulturni program sprejet ter leto 2020. Prejšnji kulturni program, ki je bil prvi tovrstni programski dokument na področju kulture v Mestni občini Nova Gorica (v nadaljevanju MONG) je začrtal osnovne smernice občinske kulturne politike ter poskusil zajeti njene glavne programske in infrastrukturne vidike, sedaj veljavni Kulturni program pa si prizadeva nadgraditi prvega, predvsem z večjo izpostavitvijo najpomembnejših ciljev ter ukrepov za njihovo doseganje.

Kulturni program je bil sprejet na podlagi Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK) za obdobje štirih let, vsebuje pa tudi nekatere dolgoročne usmeritve. Kot temeljni programski in izvedbeni dokument, s katerim občina ugotovi pomen kulture pri razvoju občine ter javni interes zanjo, določi prioritete občinske kulturne politike in poskusi poiskati odgovore na ključne probleme na posameznih področjih kulture, je bil osnovan na bogati kulturni tradiciji goriškega prostora in že doseženem položaju kulture v občini. Hkrati poskuša opredeliti načine in možnosti za dvig kulturne ustvarjalnosti, raznolikosti in dostopnosti kulturnih dobrin za čim širši krog uporabnikov s ciljem, da postane kultura na osnovi povezovanja ustvarjalnih, materialnih in ekonomskih potencialov regije še pomembnejši dejavnik razvoja MONG.

Evalvacija uresničevanja ciljev in izvajanja ukrepov poteka preko priprave letnih poročil Mestnemu svetu MONG za preteklo proračunsko leto (poročilo se objavi tudi na spletni strani MONG). Kazalnike uresničevanja dokument določa ob posamičnih ciljih ter preko drugih kvantitativnih kazalnikov (npr. obseg sredstev iz občinskega proračuna, namenjenih kulturi v posamičnem proračunskem letu, število izvedenih dogodkov, število obiskovalcev, ipd.).

Izvajanje programa poskuša slediti temeljnim načelom kulturne politike MONG in sicer: načelu dostopnosti javnih kulturnih dobrin in storitev vsem prebivalcem in obiskovalcem MONG, ne glede na socialni status, oviranost ali življenjsko obdobje, načelu spodbujanja kakovostne kulturne produkcije na različnih področjih ustvarjanja, ki bistveno sooblikuje kulturno podobo Nove Gorice kot središča Goriške, načelu večanja raznolikosti kulturne produkcije, na podlagi katere nastajajo in sobivajo tradicionalne in nove umetniške prakse ter estetike različnih generacij ustvarjalcev ter načelu kulture kot ključne dimenzije kakovosti bivanja in socialne kohezivnosti ter pomembnega dejavnika razvoja slehernega posameznika.

Poročilo je pripravil Oddelek za družbene dejavnosti s pomočjo sodelavcev z drugih oddelkov uprave ter nekaterih zunanjih sodelavcev, ki so zadolženi za izvajanje ciljev na posameznih področjih kulture.

Letno poročilo je izdelano tako, da je za vsak načrtovani cilj podan opis opravljenih nalog v preteklem letu.

Za leto 2020 je v kontekstu izvajanja kulturnega programa potrebno posebej izpostaviti dva ključna dogodka-dejstva, ki sta ne le izjemno pomembni za področje kulture v MONG, temveč tudi širše: prvi je pridobitev naziva Evropska prestolnica kulture 2025, drugi pa soočanje z epidemijo Covid-19 in vsemi posledicami, ki jih le-ta prinaša.

V letu 2020 se je kljub epidemiji večina programskih in projektnih nalog javnih zavodov in drugih organizacij na področju kulture ter nevladnega sektorja, ki jih MONG sofinancira izvajala dokaj uspešno, v večini primerov sicer prilagojeno in omejeno. Z največjimi problemi in nedoseganjem nekaterih ciljev smo se tudi v preteklem letu soočali pri večjih in zahtevnejših projektih ter investicijah, predvsem zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Financiranje še vedno sloni pretežno na sredstvih občinskega proračuna, čeprav si MONG, javni zavodi in druge organizacije prizadevajo pridobivati sredstva tudi iz drugih, izvenproračunskih virov. Javni zavodi tako del sredstev za delovanje in izvajanje programov pridobivajo tudi iz drugih virov za financiranje javne službe (npr. članarine, prodaja vstopnic

ipd.) ter prihodkov iz tržne dejavnosti (gostinske storitve, začasno oddajanje prostorov v najem ipd.), manj pa od sponzorjev, iz državnega proračuna oz. sredstev drugih evropskih virov. V letu 2020 so zaradi epidemije Covid-19 prihodki iz drugih virov za financiranje javne službe in prihodkov iz tržne dejavnosti, ki sicer veliko prispevajo k bogatenju programov in v določenih primerih tudi h kritju materialnih stroškov javnih zavodov, drastično upadli. Poleg tega tudi država že daljše obdobje na številnih področjih zmanjšuje sredstva oz. v določenih primerih zaostrejuje pogoje za pridobivanje le-teh. V danih pogojih si MONG kljub navedenim problemom ves čas prizadeva, da v okviru razpoložljivih finančnih možnosti in zakonskih pristojnosti ohranja vsaj doseženi kulturni standard.

V Kulturnem programu so številni cilji zastavljeni multidisciplinarno, se med seboj prepletajo ter med njimi ni mogoče vzpostaviti ostre ločnice. Zato je tudi za njihovo uspešno realizacijo nujno sodelovanje različnih zunanjih izvajalcev, kot tudi zaposlenih znotraj občinske uprave, ki pokrivajo različna delovna področja: kulturo, izobraževanje, turizem, urejanje prostora, mednarodno sodelovanje, projektno delo itd.

Kot eno izmed temeljnih, generalnih in trajnih nalog in ciljev izvajanja kulturne politike izpostavljam zagotavljanje javne dostopnosti kulturnih dobrin za čim širši krog uporabnikov. K doseganju tega širšega cilja sledi tudi Kulturni program, ki skuša preko posameznih ciljev in ukrepov na različnih kulturnih področjih doseči čim višjo kvaliteto in čim večjo dostopnost in pestrost kulturnih dobrin. V obsegu svojih zakonskih pristojnosti je MONG tudi v letu 2020 uresničevala ta cilj predvsem z zagotavljanjem financiranja delovanja javnih kulturnih zavodov in drugih ustanov, skrbjo za varovanje kulturne dediščine ter preko javnih razpisov s podporo ljubiteljskim kulturnim dejavnostim ter nevladnemu sektorju na področju kulture. Odgovornost vseh kulturnih izvajalcev, ki so sofinancirani iz občinskega proračuna pa je, da prevzete naloge izvajajo strokovno, kvalitetno ter v okviru svojih zakonskih pristojnosti.

Na tem mestu želimo še enkrat posebej izpostaviti, da je pridobitev naziva EPK 2025 enkratna priložnost, da se preko kulture poveže potenciale obmejnih mest v kulturno, turistično, gospodarsko, izobraževalno in infrastrukturno celoto, kar bo pospešilo razvoj širšega območja ter pritegnilo večje število obiskovalcev, prebivalcem pa omogočilo kvalitetnejše bivanje.

PREGLED IZVAJANJA UKREPOV IN DOSEGANJA CILJEV V LETU 2020

Zaradi lažje sledljivosti poročilom skozi posamezna leta so cilji označeni z istimi zaporednimi števkami ter splošnimi opisi, tako kot v sprejetem dokumentu Lokalni program za kulturo v Mestni občini Nova Gorica 2019-2023.

7. Strateški cilji

7.1 Nova Gorica kot pomembno umetniško in ustvarjalno središče

Nova Gorica želi postati mesto visokega kulturnega standarda in raznolikega kulturnega ustvarjanja, se umestiti med pomembna slovenska kulturna središča ter hkrati poiskati niše, znotraj katerih bo prepoznavna ne le v nacionalnem, temveč tudi v mednarodnem prostoru. MONG želi ohraniti tesne in obojestranske stike med mestnimi, primestnimi in podeželskimi območji ter omogočiti medsebojno oplajanje skupnosti in njihovih prebivalcev.

Vzpostavitev novega čezmejnega kulturnega centra, v katerem bi bil prostor za umetniške, družabne in druge dejavnosti, ni le osrednji infrastrukturni projekt MONG na področju kulture. Nova, arhitekturno zanimiva stavba, umeščena v urbano okolje, je tudi izraz volje MONG, da dvigne raven kulturne dejavnosti v občini, poveže nosilce dejavnosti in poveča prepoznavnost mesta kot kulturnega središča.

Nova Gorica leži na meji Republike Slovenije, hkrati pa v središču transnacionalnega, večjezičnega območja. MONG želi razviti svoj čezmejni potencial, vzpodbujati sodelovanje na vseh ravneh in razvijati kulturo kot idealno polje medsebojne izmenjave, tako da krepí povezovanje med ustvarjalci in producenti ter čezmejno mobilnost občinstva. S tem želi prispevati k gradnji enotnega čezmejnega kulturnega prostora, ki bo krepil vlogo občine na mednarodni ravni. Vzpostaviti želi razumevanje kulture kot ene od temeljnih podstatí ekonomskega in socialnega razvoja skupnosti. Zato bo kulturni razvoj v najširšem pomenu besede, ki presega umetniško ustvarjanje in zajema kulturo bivanja, snovno in nesnovno dediščino, vrednote in bogastva, organsko vključevala v svoje strateško načrtovanje in odločitvene procese.

Občina ima bogato kulturno tkivo, ki pa je na marsikaterem področju nepovezano, zaradi česar svojega kulturnega potenciala ne izkorišča v polnosti in tako ostaja na obrobju. Izkušnje kažejo, da je povezovanje med akterji ena od ključnih dimenzij kulturnega razvoja, saj poveča ustvarjalnost in pestrost pobud ter poveča kadrovske, organizacijske in finančne moči kulturnega sektorja. MONG zato želi povečati sodelovanje: med kulturo in drugimi sferami (predvsem gospodarstvom in znanostjo), med kulturnimi ustanovami in nevladnim sektorjem, med občinami v regiji, s sosednjimi regijami in državami ter sodelovati na mednarodni ravni. Med naštetim je še posebej pomembno sodelovanje s sosednjo Gorico, s katero želi Nova Gorica ustvariti čezmejno somestje, ki bo za zgled drugim evropskim državam.

Povečanje sredstev za kulturo je pomemben del prvega strateškega cilja. Ukrepi na tem področju so zasnovani tako, da krepíjo prihodke iz drugih virov, ne le iz občinskega proračuna ter so skladni z načelom rasti na vseh javnih in gospodarskih področjih v občini. MONG želi preko vlaganja v kulturni sektor povečati prihodke lokalne skupnosti in ne preusmerjati sredstev v kulturo na račun drugih področij.

Sodobna infrastruktura je temelj žive in razvijajoče se kulturne skupnosti. MONG bo vzdrževala in nadgrajevala obstoječo infrastrukturo ter gradila novo. Strateško pomembne infrastrukturne naložbe so predvsem Kulturni center, Trg Evrope in Prostor inovacij in novih umetnosti. MONG bo upoštevala potrebe kulturnega razvoja tudi pri načrtovanju naložb v drugo infrastrukturo (denimo prometno, zelene površine, telekomunikacijsko in drugo).

Ob vsem naštetem so osnova kulturnega prostora ljudje. Z raznolikimi dejavnostmi želi MONG povečevati znanje in kompetence, pa tudi socialno varnost in avtonomnost

zaposlenih v javnih zavodih, članov nevladnih organizacij in posamičnih kulturnih ustvarjalcev. Podpirati želi razvoj občinstva kot skupnosti razgledanih, informiranih, kritičnih posameznikov, ki prispevajo k razvojni moči občine, zato želi krepiti dejavnosti za motivacijo občinstva, še posebej mlajših generacij.

Cilj 1: Nov čezmejni kulturni center

Cilj predvideva preučitev možnosti vzpostavitve novega čezmejnega kulturnega centra kot osrednjega infrastrukturnega projekta na področju kulture v MONG s posebno pozornostjo do zagotovitve namenskih prostorov za: galerijsko dejavnost, koncertno dejavnost, filmsko dejavnost.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

Potekala so usklajevanja mnenj glede izbrane različice nadaljevanja projekta čezmejnega kulturnega centra. Možnosti so širitev kulturnega centra na obstoječi lokaciji z odkupom dodatnih prostorov in zemljišč ter rekonstrukcijo obstoječega objekta ali gradnja novega centra na drugi lokaciji. Odločitev v letu 2020 še ni bila sprejeta.

Cilj 2: Revitalizirana Trg Evrope in območje Železniške postaje z urbanistično zasnovo urbanega obmejnega pasu

Kompleksni cilj predvideva dejavnosti za obnovo skupnega trga med Novo Gorico in Gorico, obnovo in spremembo namembnosti stavbe Železniške postaje, urbanistični premislek o obmejnem pasu s ciljem ovrednotenja degradiranega območja in vzpostavljanja novih čezmejnih koridorjev ter vključitev celotnega območja v kulturno turistično ponudbo mesta.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

Urejanje Trga Evrope in območja železniške postaje bo predvidoma obsegalo osrednje območje od Ulice IX. korpusa ob obmejnem prehodu Solkan na severu do južnega roba Erjavčeve ulice in od državne meja na zahodu do vzhodnega roba sedanje ranžirne železniške postaje, vključno z območjem preko tirov po robu že zazidanih površin ob zahodnem robu Prvomajske ulice od južnega roba kompleksa Supernova do parcel železničarskih blokov in samskega doma na Erjavčevi ulici. Poleg osrednjega območja je zajet tudi zeleni pas ki se proti jugu razteza v širini med držano mejo na zahodu in železniško progo na vzhodu vse do mejnega prehoda Rafut. V ta razmeroma ozek pas bodo vključene vse prečne povezave in logične razširitve preko železnice proti vzhodu v območje Kostanjeviškega hriba.

Ob snovanju skupnega trga med Novo Gorico in Gorico ter korakov k obnovi in spremembi namembnosti stavbe Železniške postaje, poteka proces ovrednotenja celotnega danes degradiranega obmejnega območja in vzpostavitve novih čezmejnih koridorjev, katere namen je tudi vključitev področja v kulturno turistično ponudbo mesta.

V letu 2020 so se pričeli dogovori z Ministrstvom za infrastrukturo, Direkcijo za infrastrukturo in s Slovenskimi železnicami glede pridobitve prostorov in zemljišč na širšem območju železniške postaje, ki so trenutno v njihovem upravljanju.

V iskanju idej za ureditev območja je bil v sklopu skupne prijave za Evropsko prestolnico kulture 2025 pod vodstvom EZTS GO in s podporo UIA (Union internationale des architectes – Mednarodne zveze arhitektov) februarja 2020 razpisan Mednarodni idejni natečaj za prenovu Trga Evrope, na katerega je prispelo 56 predlogov s celega sveta. Naloga je poleg zasnove samega trga in oblikovanja medkulturnega vozlišča EPICenter iskala rešitve tudi za oblikovanje obmejnega območja od Solkana do Rožne doline. V nadaljevanju je predvidena obravnava prispelih predlogov iz natečaja v krogu strokovne javnosti.

Vzporedno MONG pripravlja ustrezne prostorske podlage, ki bodo omogočale implementacijo zastavljenega programa z razvojem tega dela mesta ter oblikovanjem

skupnega urbanega prostora in somestja dveh Goric. V ta namen se za del območja ureja sprememba namenske rabe OPN, ter načrtuje izdelava strokovne podlage za spremembo OPPN Ob železniški postaji jug.

Skladno s predvidenimi aktivnostmi ob pridobitvi naziva Evropske prestolnice kulture potekajo tudi intenzivni pogovori z drugimi ministrstvi (Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo in Ministrstvo za okolje in prostor) glede umestitve projekta GO!2025 v nacionalne projekte, kar bi nam poleg razvoja tega območja omogočilo tudi širši urbani razvoj.

Cilj 3: Vzpostavljeno in delujoče knjigotrško središče

Vsebina cilja je oblikovanje knjigotrškega središča.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

Mestna občina Nova Gorica je v letu 2020 v skladu z načrti za namen vzpostavitve Knjigotrškega središča pridobila v last ustrezne prostore na Delpinovi ulici v Novi Gorici. Prav tako se je mestna občina v tesnem sodelovanju z Znanstvenoraziskovalnim centrom Slovenske akademije znanosti in umetnosti aktivno dogovarjala za sodelovanje v projektu z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport.

V pridobljenih prostorih na Delpinovi ulici je bilo v letu 2020 glede na epidemiološko situacijo izvedenih nekaj dogodkov (npr. Knjige pod jelkami).

Cilj 4: Vzpostavljena večjezična informacijska platforma

Cilj predpostavlja postavitev sodobne, interaktivne digitalne platforme v sodelovanju z Občino Gorica, ki bo hkrati služila kot digitalno srečevališče in vir informacij o kulturnem in drugem dogajanju za prebivalce obeh mest (in s tem vzpodbuda za razvoj čezmejnega občinstva) ter informacijska vstopna točka za turiste in druge obiskovalce.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

Oblikovanje sodobne, interaktivne digitalne platforme, ki bo hkrati služila kot digitalno srečevališče in vir informacij o kulturnem in drugem dogajanju za prebivalce obeh mest (in s tem vzpodbuda za razvoj čezmejnega občinstva) ter informacijska vstopna točka za turiste in druge obiskovalce je vključeno v celovit projekt Borderless Wireless (Brezmejno Brezžično), ki je del prijavnice knjige Nove Gorice z Gorico, Evropske prestolnice kulture 2025.

V zvezi z razvijanjem projekta so bile v letu 2020 opravljene sledeče aktivnosti:

- vključitev projekta v prijavnico knjigo v pred-izboru,
- vključitev projekta v prijavnico knjigo v izboru,
- priprava strateškega načrta Digital GO! 2025,
- razvoj demokratičnega algoritma za pridobivanje in urejanje informacij v sodelovanju s podjetjem Business solution ter prijava projekta na Google Impact Challenge,
- izpeljava pilotnih projektov v okviru spletne strani in družabnih omrežij GO! 2025:
 - Virtualna kavarna (aktivna dvojezičnost)
 - On-line jezikovni tečaji
 - dokumentarni in promocijski filmi.
 - Vidna dvojezičnost (spletna stran GO! 2025),
 - Interesne skupine GO! Art (umetniki in nevladne organizacije na področju kulture) in Aply GO! (zainteresirani partnerji na področju razpisov in javnih pozivov).

Cilj 5: Uvedba večletnih razpisov za projekte v kulturi

Vsebina cilja je vzpostaviti večletne razpise, ki omogočajo bolj kontinuirano delo v nevladnem sektorju s ciljem dviga kakovosti in prepoznavnosti kulturnih vsebin na območju MONG.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

S spremembo odloka o sofinanciranju kulturnih projektov v MONG je bila poleg enoletnih projektov uvedena tudi možnost prijave dvoletnih kulturnih projektov na javni razpis za sofinanciranje kulturnih projektov. S tem smo želeli vzpostaviti boljše pogoje za delo tistih kulturnih izvajalcev, ki pomembno prispevajo k razvoju občine ter jim hkrati omogočiti lažje planiranje za pripravo zahtevnejših in dalj časa trajajočih projektov.

V letu 2020 je bil objavljen javni razpis za sofinanciranje enoletnih in dvoletnih kulturnih projektov, pri čemer so bila za izvedbo dvoletnih projektov sredstva rezervirana tudi za leto 2021. Po zaključku izvedbe dvoletnih projektov bo potrebno pripraviti evalvacijo veljavnega odloka oz. rezultatov razpisa. Primerjava s preteklimi leti bo sicer dokaj problematična, saj smo se v letu 2020 soočili z epidemijo Covid-19, ki je zelo posegla in spremenila pogoje za delo kulturnih izvajalcev ter predstavitev njihovih projektov javnosti.

Cilj 6: Večja dostopnost in urejenost javnih površin in plakatnih mest

Vsebina cilja je omogočiti brezplačno uporabo zunanjih javnih površin v javni lasti za izvajanje dejavnosti in programov javnih zavodov na področju kulture in nevladnih organizacij s statusom v javnem interesu na področju kulture, izdelati pregledni seznam odprtih urbanih prostorov, ki imajo potencial, da se razvijejo v prireditvene prostore za izvajanje kulturnih dejavnosti ali so ta potencial že uresničili, proučiti ureditev Ploščadi Silvana Furlana in prizorišča v Borovem gozdičku ter nosilcem javnega interesa omogočiti ugodnejši dostop do postavitve reklamnih objektov in uporabe plakatnih mest.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

V letu 2020 je bil pripravljen osnutek odloka, ki bo urejal uporabo javnih površin v lasti občine, katerega postopek dokončne priprave pa se je na določeni točki procesa usklajevanja začasno zaustavil. Vendar pa veljavni Odlok o oglaševanju na javnih površinah v lasti Mestne občine Nova Gorica (Uradni list RS, št. 54/04, 35/17) že omogoča, da med drugim neprofitne organizacije in društva z namenom obveščanja javnosti same nameščajo in odstranjujejo oglase za potrebe svojih negospodarskih dejavnosti v skladu z določili tega odloka brez plačila pristojbin, vendar samo na svojih lastnih objektih in napravah za oglaševanje, ki so postavljeni v skladu z veljavnimi predpisi ter na za to posebej namenjenih oglasnih mestih, ki jih za ta namen pripravi mestna občina. V letu 2020 sta bili v okviru poletnih prireditev postavljeni tudi dve začasni oglasni mesti, in sicer na Trgu Evrope in na Ploščadi Silvana Furlana.

Na temo identifikacije in urejanja odprtih prostorov, primernih za kulturne dejavnosti in proučitev ureditve Ploščadi Silvana Furlana je bila leta 2018 izdelana variantna idejna zasnova arhitekturnega biroja Ravnikar-Potokar, ki je vključevala ureditev prostora od stopnišča pred knjižnico do obodnega zidu občinskega atrija z možnostjo navezave na prostor atrija. Prostor se je urejal v smislu zunanjega prizorišča z manjšim odrom. Vrednost investicije je bila ocenjena na cca, 400.000 €.

Tudi z vidika EPK bi bilo smiselno pristopiti k pridobivanju ustrezne projektne dokumentacije, s katero bi lahko iskali sredstva za izvedbo. Ocenjena vrednost projektne dokumentacije znaša 20.000€.

Leta 2017 je bila ureditev prizorišča v Borovem gozdičku zamišljena tudi kot nadomestilo nerealiziranemu zunanjemu amfiteatru SNG. Ker je v letu 2021 država izkazala resno namero za realizacijo zunanjega amfiteatra, je MONG opustila namero po realizaciji lastnega

prizorišča in na Ministrstvo za kulturo prenesla vsa potrebna zemljišča, da investicijo izvede država.

Cilj 7: Vzpodbujanje čezmejnega sodelovanja

Vsebina cilja je vzpodbujati in vzpostavljati čezmejno sodelovanje z Občino Gorica in širše s konkretnimi aktivnostmi med različnimi področji (poleg kulture tudi na področju mladine, zdravstva, socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja, gospodarstva, prometa, trajnostnega razvoja...) in na različnih ravneh (skupni čezmejni abonmaji, skupna organizacija dogodkov, skupna promocija ...). Te aktivnosti že potekajo, kot prvi pogoj ustvarjanja somestja ta cilj navajamo posebej.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

Leto 2020 je, kljub nepredvideni situaciji z »zaprtjem meja« zaradi državnih ukrepov ob epidemiji s COVID19, ki pa je prepričanje o sobivanju dveh mest in ustvarjanju somestja le še okrepila, na področju čezmejnega sodelovanja prineslo nova povezovanja, predvsem pa izpeljavo nekaterih predhodno začetih povezovanj in sodelovanj.

Gonilo povezovanja med MONG, občino Gorica, ostalimi italijanskimi občinami med Tržičem in Brdi ter deželo Furlanijo Julijsko krajino, je bila 2. faza kandidature za pridobitev naziva Evropske prestolnice kulture 2025, skozi katero je slovensko-italijanska delovna skupina GO!2025, vzpostavljena znotraj EZTS-GO pripravila dodelano prijavno knjigo (bidbook), na podlagi katere je Nova Gorica (ob enakovrednem sodelovanju Gorice) 18. 12. 2020 tudi pridobila naziv EPK. V prijavni knjigi so jasno navedene nove čezmejne povezave na področju kulture in vsa interdisciplinarna čezmejna povezovanja, ki jim bomo najmanj do leta 2026 sledili.

Med kabinetoma županov Nove Gorice in Gorice ter določenimi občinskimi oddelki in pod koordinacijo EZTS-GO je potekala redna koordinacija in komunikacija, tako pri najodmevnejših »somestnih« dogodkih in prireditvah (ponovno odprtje meja po 1. valu, skupna motivacijska akcija gasilskih enot obeh mest – mavrica na trgu Evrope), dogovorili pa smo se tudi o vzajemnem oglaševanju največjih čezmejnih festivalov, da bi s tem omogočili informiranost celotnega prebivalstva na enotnem območju. Do popolne realizacije v 2020 ni prišlo zaradi ovir, ki so nastale kot posledica epidemije s COVID19 (oteženo fizično prehajanje meja, upoštevanje (različnih) ukrepov proti razširitvi epidemije, finančni primanjkljaj v obeh proračunih, ...).

Odmevnejše čezmejne akcije v letu 2020:

- Izvedba mednarodnega arhitekturno – urbanističnega idejnega natečaja za ureditev čezmejnega območja od Solkana do Rožne Doline, ki vključuje tudi obnovo Trga Evrope (ta akcija je posebej navedena zgoraj, v okviru Cilja 2).
- Skupne novinarske konference ob pomembnejših dogodkih v okviru kandidature za EPK in pomembnejših dogodkov vezanih na epidemijo s COVID19.
- Nošnja olimpijske bakle v znak čezmejnega povezovanja in prijateljstva s strani učencev Osnovne šole Kozara in italijanskih sovrstnikov.
- Srečanje župana s predstavniki zamejskih organizacij in društev v Italiji.
- Iskanje možnosti za organizacijo sejma Expomego vzdolž Kolodvorske ulice severno od Trga Evrope, sejem želimo ohraniti na Goriškem in ga nadgraditi v festivalski dogodek, ki spaja gospodarstvo s širšim kulturnim kontekstom.
- Vzpostavitev čezmejnega centra za ponovno uporabo »Muca CUPatarica« v »carinarnici« nekdanjega mejnega prehoda Solkan.
- Umik avtomobilov iz trga Evrope s postavitvijo nove prometne ureditve lokacije, ureditev javne razsvetljave in električnega priklopa za izvedbo prireditev ter lokacije

za polnjenje električnih vozil. Na italijanski strani trga postavitev cvetličnih korit za onemogočanje parkiranja.

- Usklajen nastop občine Nova Gorica in občine Gorica do državnih institucij (ministrstev, državnih organov pregona in kontrole) glede režima na meji
- Podpis čezmejnega protokola o sodelovanju pri vključevanju prikrajšanih skupin v skupne čezmejne storitve in programe zdravstva in sociale v koordinaciji EZTS-GO.
- Akcija Gasilske enote Nova Gorica in goriških gasilcev »Comando provinciale Vigili del Fuoco Gorizia« na trgu Evrope, s simbolično »vodno mavrico« v znak povezovanja in prijateljstva. S to potezo so simbolizirali skupno upravljanje goriškega somestja.
- Usklajena izvedba in promocija dveh filmskih festivalov, premio Sergio Amidei v Gorici ter Letnega kina v Novi Gorici.
- V sodelovanju z novogoriško in goriško občino je družba Transmedia na redni filmski spored goriške kinodvorane Kinemax uvrstila predvajanje filmskih svetovnih uspešnic v slovenski različici (slovenska sinhronizacija ali slovenski podnapisi na govornem originalnem jeziku).
- Ob 70. obletnici edinstvenega zgodovinskega dogodka, poznanega pod imenom »Pohod metel« so EZTS GO in ekipa GO! 2025, v sodelovanju z Goriškim muzejem in Collettivo Terzo Teatro organizirali celodnevno dogajanje z raznovrstnimi kulturnimi dogodki na različnih lokacijah v Novi Gorici in Gorici.
- Dogodek GO!LIVE, prikaz video vsebin, ki so nastale v 2. krogu kandidature za EPK. V času korona krize se je dogajanje pretežno preselilo na družbena omrežja, kar je skupina GO!2025 tudi dokumentirala. Premierno so tako predstavili dokumentarni film »GO! 2025 – Life by the border«, ki prinaša pričevanja prebivalcev obeh mest, ki so se ponovno soočili z mejo in razdelitvijo obeh mest. Gre za dokument časa, ko smo bili ponovno ločeni. Sledil je študentski kratki film Jana Devetaka in izbor izjav iz Virtualne kavarne in regionalnih videov GO! 2025. Projekcijo filmov je zaokrožil koncert akustičnega dueta Ketrin & Egzi.
- Izvedba mednarodnega mladinskega filmskega tabora.
- Predstavitev skupne zastave obeh mest, ki je plapolala na jadrnici Barraonda, glasnici in promotorki skupne kandidature obeh mest za naziv Evropska prestolnica kulture 2025. Jadrnica Barraonda je mesti zastopala na 52. tržaški Barkovljanki v oktobru.
- Izvedba 35. Soške regate, tradicionalne čezmejne prireditve, ki je na Sočo privabila številne ljubitelje Soče z obeh strani meje. Od starta pri stari čolnarni v Solkanu do cilja v Pevmskem parku so udeleženci premagali 6 km s kajaki, kanuji ter rafti.
- Plesni festival VISAVI, projekt združenja "Artisti Associati", ki je gostil zanimive predstave sodobnega plesa ter vključeval ustanove in prebivalstvo Gorice in Nove Gorice.
- Izvedba čezmejne urbanistične arhitekturne delavnice v soorganizaciji MONG, občine Gorica, Fakultete za arhitekturo Ljubljana in Univerze v Trstu – oddelka za arhitekturo, na kateri so študentje obeh fakultet skupaj (ogledi na terenu, delo na daljavo) obdelali 5 lokacij somestja Goric in podali urbanistične rešitve zanje.
- Usklajevalni sestanki delegacij občin Nova Gorica in Gorica z organizatorji ene največjih svetovnih kolesarskih dirk, dirke po Italiji za izpeljavo ene od etap po čezmejnem območju somestja.
- V sklopu projekta »Torrente Corno« (Potok Koren) v Ulici generala Škodnika v Gorici (I) se je začela gradnja odvodnika, ki bo višek poplavnih voda iz potoka Korna zajel na državni meji (mejni prehod Erjavčeva) in jih vodil pod mestom Gorica v Sočo. S tem bo zagotovljena poplavna varnost mesta Gorica in JZ dela Nove Gorice.
- Vas Šmihel v novogoriški mestni občini je po usklajeni prijavi na natečaj prejela prvo nagrado mednarodnega natečaja »La Fabbrica nel Paesaggio« v sekciji Evropa z obrazložitvijo, da gre predvsem za vztrajanje na vsakodnevem pristnem odnosu do načina življenja in ohranjanja tradicionalne podobe naselja in krajine v svoji izvorni

pojavnosti, vključno s trdom za ohranjanje materialnosti in krajinske pojavnosti cerkve sv. Mihaela ter zaradi niza majhnih, a pomembnih kulturnih aktivnosti v sodelovanju in izvedbi lokalnega prebivalstva, ki prispevajo k prepoznavnosti naselja in okoliške kulturne krajine. Prijavo na natečaj so skupaj z MONG izvedli LIONS klub Gorica in prebivalci vasi Šmihel.

- Pridobitev naziva EPK 2025. Proces oblikovanja kandidature je vpletel široko mrežo deležnikov v teritoriju: umetnikov, ustanov, nevladnih organizacij, gospodarstvenikov in raziskovalcev. Kandidatura je ves čas imela polno in nedeljeno politično podporo v obeh občinah, celotno severnoprimoski regiji in deželi Furlaniji Julijski krajini in je nastajala v tesnem sodelovanju z Evropskim združenjem za teritorialno sodelovanje EZTS GO. Koncept GO! Borderless je zelo evropski in prinaša pomembne odgovore za izzive, ki so pred Evropsko unijo. Umetniški program, ki ga napovedujemo, pa je močno usidran v tradicijo in identiteto prostora, a hkrati mednaroden, sodoben in usmerjen v prihodnost.

7.2 Goriška kot destinacija kulturnega turizma

Občina ima izjemne kulturne in naravne danosti za razvoj v prvovrstno evropsko turistično destinacijo, ki ne bo imela, kot doslej, prvenstveno ali izključno igralniškega značaja. Zato želi razviti historična prizorišča, ki bi bila zanimiva za turistični obisk, in jih posvetiti vsebinam ter dejavnostim, ki so skladne z zgodovinskim kontekstom, a tudi relevantne za sodobni trenutek, in pritegniti obiskovalce s sodobnim pristopom do predstavljanja dediščine ter kulturnih posebnosti občine preko najnovejših digitalnih orodij. Občina lahko s svojo bogato tradicijo in mediteranskim značajem ustvari celoletno, povezano ponudbo festivalov in dogodkov. MONG želi ustvariti prepoznavno blagovno znamko za mesto, katere ključni del je kulturna identiteta prostora ter povezati kulturno ustvarjalnost s ponudbo gastronomskega in športnega turizma.

MONG bo sledila globalnim trendom ter ciljem nacionalnih strateških dokumentov na področju turizma ter kulturni turizem umestila med prioritete delovanja novoustanovljenega medobčinskega Zavoda za turizem. MONG bo sistematično vlagala v podporne dejavnosti, z zavedanjem dvosmernosti odnosa med kulturo in turizmom: torej, da kulturne vsebine lahko pritegnejo obiskovalce ter hkrati, da je ustvarjalni vložek umetniških ustvarjalcev bistven pri ustvarjanju blagovne znamke regije, ki je eden od temeljev za njen turistični uspeh.

MONG se zaveda, da je turizem razvijajoča se gospodarska panoga ter da je kulturna dediščina dobra osnova za kulturni turizem le, če je predstavljena s sodobnimi tehnologijami (povečana resničnost, mapiranje itd.) in pristopi (pripovedništvo, doživetja itd.).

Cilj 1: Kulturna identiteta, vključena v komunikacijsko in trženjsko podobo mesta.

Vsebina cilja je izpostaviti prepoznavne elemente mesta, predvsem vrtnico kot njegov simbol, in jih vtakati v prepoznavno identiteto mesta.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

Kulturna identiteta s prepoznavnimi elementi mesta je del aktivnosti Javnega zavoda za turizem Nova Gorica in Vipavska dolina, ki je postal operativen v letu 2020, pod njegovo okrilje pa je prešel tudi TIC Nova Gorica. Turistična destinacija pokriva območje šestih občin, od katerih so tri soustanoviteljice zavoda. Nova Gorica pa znotraj nje predstavlja največje urbano središče, ki ponuja največje število prenočitvenih kapacitet, igralniški značaj in edinstveno zgodbo somestja.

Zavod je prevzel znamko Vipavska dolina. Zaradi geografskih danosti in zgodovinske pogojenosti se z njo niso mogli identificirati niti vsi prebivalci destinacije niti vsi turistični ponudniki. Zato so občine ustanoviteljice zavoda začele iskati rešitev za spremembo imena blagovne znamke, ki zagotavljalna poleg nadaljevanja razvoja in kontinuiteto destinacijske znamke Vipavska dolina tudi prepoznavnost Nove Gorice, somestja Goric in širše Goriške

kot čezmejnega prostora z edinstveno identiteto v evropskem prostoru. V letu 2020 so se zato pričela dogovarjanja za spremembo znamke, ki bo temeljila na dveh dejstvih: prvem, da ime Vipavska dolina dobro predstavlja zeleno, butično ponudbo podeželskega, vinskega in kulinaričnega turizma, bogatega z možnostmi za aktivnosti v naravi in kulturno dediščino; drugem, da je čezmejnost ključna prednost območja, ki ga je MONG želela imenovati Goriška, saj vsebinsko in geografsko presega samo mesto Nova Gorica.

Cilj 2: Izbrani elementi dediščine za razvoj kulturno-turistične ponudbe v MONG

Vsebina cilja je identifikacija tistih elementov nepremične, premične in nesnovne dediščine, ki so lahko temelji za kulturno-turistične produkte.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

Javni zavod za turizem Nova Gorica in Vipavska dolina je z ustanovitvijo ponovno zbral in prevetril seznam elementov dediščine, ki so osnova za pripravo kulturno-turističnih produktov. Ponudba območja je predstavljena na privlačen način na spletni strani www.vipavskadolina.si, na socialnih omrežjih, v tiskovini namenjeni mestu in v drugih materialih.

Zavod je pripravil poziv turističnim ponudnikom k oblikovanju turističnih paketov Top doživetja, kjer je bilo ključno povezovanje ponudnikov in priprava zanimivih paketov, ki omogočajo enostavno rezervacijo. V preteklem letu je zavod izvajal tudi različne aktivnosti za kampanjo »Rajska dolina obstaja«. Nastali so oglasi, nadgradila se je spletna stran in za potrebe digitalnega oglaševanja so se posneli kratki video promocijski filmi. Med njimi dva zaobjemata območje MONG: eden predstavlja mesto Nova Gorica in njene značilnosti, drugi pa solkanski most v Solkanu in Banjško planoto.

V letu 2020 se je pričela digitalizacija gradu Rihemberk v Braniku in solkanskega mostu v Solkanu, ki je sofinancirana s sredstvi RS in Evropskega sklada za regionalni razvoj. Poleg same digitalizacije bodo v okviru projekta v letu 2021 potekale delavnice in izobraževanja za turistične ponudnike, ki bodo služili razvoju 5-zvezdičnih doživetij na temo obeh enot kulturne dediščine.

Na območju MONG zavod tesno sodeluje z info točko Kostanjevica, ki s svojo bogato kulturno vsebino predstavlja eno najzanimivejših in najatraktivnejših točk v občini.

Cilj 3: Nova Gorica – festivalsko mesto

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

Zaradi epidemije s COVID19 in posledično finančnih rezov v proračunu za leto 2021, ki so bili posledica večmilijskega manjka na prihodkovni strani, predvsem iz področja koncesij igralniških dajatev, je bila promocija glavnih festivalov bistveno okrnjena glede na zastavljene aktivnosti v začetku leta 2020. Kljub finančnemu primanjkljaju je MONG ohranila sofinanciranje obstoječih festivalov v enaki višini kot v letu 2019, z redno koordinacijo med posameznimi organizatorji ter težnjo po povezovanju med novogoriškimi in goriškimi organizatorji. Promocijo znotraj komunikacijskih kanalov je MONG (spletna stran, socialna omrežja, adreme) usklajevala z vsemi organizatorji posameznih festivalov, s ciljem dosega čim širše populacije ob čim nižjih stroških. S ciljem spodbujanja kulturnega turizma je bil sprejet dogovor z javnim zavodom za turizem

Večina obstoječih festivalov je zastavljene programe izpeljala, so jih pa morali prilagoditi »novi realnosti«: nekateri so spremenili tradicionalne termine izvedbe, drugi prilagodili vsebine (veliko produkcije preseljene na splet), temu primerno pa se je od prejšnjih let razlikovalo število obiskovalcev – tudi zaradi omejitev glede zbiranja in organizacije prireditev in priporočil NIJZ z ukrepi za varno izvedbo dogodkov ob preprečevanju razširitve virusa.

7.3 Obnovljena in oživljena kulturna dediščina

Ta cilj se deloma prekriva s prejšnjim, vendar ga tudi bistveno presega. Predpostavlja, da sta snovna in nesnovna kulturna dediščina vrednost sama po sebi, ne glede na morebitni ekonomski učinek njunega oživljanja. Cilj je usmerjen v varovanje, a tudi v predstavljanje kulturne dediščine javnosti, v omogočanje dostopa do dobrin kulturne dediščine vsem obiskovalcem in razvijanju zavesti o njenih vrednotah ter njeno uveljavitev kot trajnostni razvojni element. Pomembno je tudi odkrivanje novih elementov nepremične in premične ter žive dediščine in njihova valorizacija tako skozi vključevanje v sheme zaščite kot skozi manj formalne dejavnosti.

Pomemben del tega cilja so investicijski posegi, med katerimi sta najobsežnejša obnova in revitalizacija Gradu Rihemberk in Laščakove vile s parkom. Poleg tega pa tudi drugi posegi za investicijsko izobraževanje že obnovljenih stavb in postopno obnovo in oživljanje vaških jeder. Pomemben vidik obnove je oživljanje in osmišljanje stavbne dediščine. MONG si želi vzpostaviti multidisciplinarni dostop. Sodelovanje med občinsko upravo, stroko, lokalnim okoljem, umetniškimi ustvarjalci, nevladnimi organizacijami, gospodarstvom in zainteresirano javnostjo mora pripeljati do rešitev in vsebin, ki bodo spoštovale dostojanstvo stavbne dediščine, hkrati pa bodo trajnostne in vzdržne. Tak pristop naj bi blažil težave zaradi kroničnega pomanjkanja sredstev za obnovo in vzdrževanje stavbe dediščine.

Posebno pozornost bo MONG namenila tudi prepoznavanju nesnovne dediščine. Ta je ključni element revitalizacije stavbne dediščine in nenehno poustvarja odziv na svoje okolje, naravo in zgodovino ter zagotavlja občutek za identiteto in neprekinjenost s prejšnjimi generacijami, s čimer spodbuja spoštovanje do kulturne raznolikosti in človeške ustvarjalnosti. Cilj upošteva vpetost v širši regijski prostor in povezovanje med različnimi nosilci na tem področju, predvsem javnimi zavodi na področju dediščine in raziskovalnimi ustanovami.

Cilj 1: Vpis arhitekturnih in urbanističnih objektov in posegov v Novi Gorici v register dediščine

Vsebina cilja je evidentirati in ovrednotiti elemente, pomembne za arhitekturno dediščino 20. stoletja v mestu ter jih vpisati v register dediščine.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

V letu 2020 se je pričela priprava odloka o razglasitvi občinske stavbe v Novi Gorici za kulturni spomenik lokalnega pomena. Pripravljen je bil osnutek odloka in izvedena usklajevanja vsebine v okviru vključenih služb znotraj MONG (Aleksandra Torbica, Mitja Pekeč, Domen Mozetič) in z ZVKDS OE Nova Gorica (Katja Kosič, Alenka Di Battista).

Osnutek odloka je pripravljen za obravnavo na političnem kolegiju oziroma na občinskem Svetu.

Cilj 2: Priprava podlag za vzpostavitev mehanizma za podporo zasebnim lastnikom pri prenovi objektov na urbanem območju Nove Gorice in v območjih naselbinske dediščine MONG

Vsebina cilja je vzpostaviti podlage za mehanizem po vzoru projekta Ljubljana – moje mesto, ki bi vključeval pripravo ustreznih strokovnih podlag za potrebe prenove objektov v zasebni lasti ter izvedbo izobraževalnih akcij s ciljem podajanja usmeritev za prenavo objektov. Vsebina cilja je tudi postopoma izpeljati moderirane dialoge med stroko in civilno družbo v obliki delavnic, posvetov in drugih dogodkov s ciljem pridobiti vsebinska izhodišča in možnosti financiranja za revitalizacijo varovanih naselbinskih jeder na podeželju in njihovo vključitev v ponudbo kulturnega turizma.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

V letu 2020 je bila pregledana praksa različnih občin v Sloveniji na področju sofinanciranja obnov kulturne dediščine oziroma urejanja mestnih ali vaških jeder. Ugotovljeno je bilo, da občine na tem področju uporabljajo različne modele, ki pa imajo podoben končni cilj: spodbujanje boljše obnove in pridobivanje bolj urejenih izbranih mestnih oziroma vaških območij – zlasti tam, kjer je željen tudi nadaljnji razvoj turizma.

Na osnovi modela sofinanciranja obnov v Mestni občini Ljubljana je bil pripravljen hipotetični osnutek razpisa, s katerim bi zasebnim in drugim lastnikom omogočili pridobivanje sredstev občine za obnovo objektov kulturne dediščine – tudi tistim, ki nimajo statusa kulturnega spomenika. Objekti, ki imajo status spomenika lokalnega pomena so bili upravičeni do sofinanciranja že do sedaj, na Osnovi odloka o sofinanciranju kulturnih projektov na področju nepremične kulturne dediščine v Mestni občini Nova Gorica.

Po preveritvi tudi s strani občinske uprave je bila kot najbolj smiselna opredeljena nadgradnja že obstoječega, zgoraj omenjenega odloka. Razpis naj bi bil dopolnjen tako, da omogoča dodeljevanje finančnih spodbud občine vsem lastnikom objektov nepremične kulturne dediščine, vključno z lastniki objektov s statusom kulturnega spomenika. Odlok naj bi omogočal dodeljevanje finančnih spodbud tudi lastnikom objektov, ki se nahajajo znotraj območji s statusom kulturne dediščine oziroma kulturnega spomenika – s poudarkom na zavarovanih vaških jedrih (Bate – zaselek Podlaka, Branik – zaselek Pedrovo, Grgar – zaselek Fobca, Grgarske Ravne, Osek, Preserje nad Branikom, Prvačina, Solkan, Šempas, Tabor nad Dornberkom) ter zavarovanem območju mestnega jedra Nove Gorice.

Cilj ukrepa je spodbujati boljšo obnovo na omenjenih območjih, ki predstavljajo tudi potencial za razvoj turizma na podeželju. Izboljšana mora biti tudi skrb za druge enote kulturne dediščine, iz podobnih razlogov. Boljše, zaradi dodeljevanja finančnih spodbud bolj kontrolirane obnove, bodo služile kot zgled ostalim naseljem, ki se v zadnjih desetletjih obnavljajo neusklajeno, pogosto na načine, ki predstavljajo degradacijo prostora.

Ciljano vlaganje vsakoletnih sredstev je lahko zagotovljeno s prilagajanjem vsakokratnega razpisa na način, da je omogočena kandidatura samo izbrani skupini objektov kulturne dediščine (samo spomeniki, samo izbrane lokacije ipd.).

Cilj 3: Obnova in revitalizacija gradu Rihemberk

Cilj predvideva nadaljevanje že začelih postopkov za obnovo in oživitev gradu Rihemberk v Braniku.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

V letu 2020 so bila zaključena prva večja obnovitvena dela v zadnjih desetletjih in sicer v okviru projekta Obnova streh, dela obzidij in fasad, sofinanciranega s strani Ministrstva za kulturo na podlagi razpisa za obnovo kulturnih spomenikov. Skupna vrednost investicije je znašala 342.000 EUR, obnovljene so bile korčne strehe južnega palacija, severnega in severozahodnega stolpiča ter vhodnega poslopja s pripadajočim stolpom. Obnovljena je bila fasada vhodnega poslopja s pripadajočim stolpom, fasade obeh omenjenih stolpičev ter utrjeno in obnovljeno obzidje. Utrjeni in obnovljeni so bile tudi propadajoči zobčasti zaključki (cine) na vrhu glavnega grajskega stolpa ter na obrambnem balkonu pod njim. Urejen je bil tudi del začasnih kovinskih ograj, z zamenjavami s trajnimi elementi.

V letu 2020 je bil zaključen tudi LAS projekt Vzpostavitev gradu Rihemberk kot središča trajnostnega turizma Goriške (akronim DediCenter Rihemberk). V okviru projekta so bile postavljene t. i. info klopi, z interpretacijskimi panojčki za obiskovalce ter glavno, oblikovana je bila tabla v sprejemnem prostoru za uvodno informiranje in usmerjanje obiskovalcev, postavljeni interpretacijski panoji z zgodovinskimi liki na gradu, urejena zunanja interpretacijska točka na temo netopirjev na gradu. Izdelana in preizkušena sta bila dva nova programa za tematska vodenja obiskovalcev, s komplementarnim izkustvenim delom za otroke in odrasle. Zasnovana in objavljena je bila nova spletna stran www.rihemberk.com, s prvo bolj celovito predstavitvijo gradu in njegovih programov. Izdelane so bile promocijske zgibanke o gradu, ki služijo tudi kot žepni vodnik za obiskovalce.

V okviru projekta DediCenter Rihemberk je bilo trasiranih tudi 11 pohodnih, kolesarskih in cestnih itinerarijev, predlogov za izlete z izhodiščem na gradu, ki so uporabnikom na voljo na novi spletni strani gradu.

V letu 2020 so bile zunanje, urejene površine gradu predane v brezplačno zasebnemu uporabo zavodu Svitar, s statusom delovanja v javnem interesu na področju kulturne dediščine. Zavod pokriva delo z obiskovalci, ki je tako lahko dvignjeno na višji kakovostni nivo.

Zaradi epidemije bolezni Covid-19 je bilo odprtje gradu v letu 2020 zamaknjeno v julij, namesto predvidenega odprtja konec aprila 2020. Iz istega razloga je bila sezona predčasno zaključena in sicer sredi oktobra 2020. V vmesnem času je bil grad odprt za obiskovalce ob koncih tedna in ob praznikih, organizacija prireditev pa je bila močno okrnjena (omejevanje udeležbe do 50 oseb in druge omejitve), a ne povsem opuščena. Kljub močno oteženim razmeram je grad v 2020 obiskalo preko 2600 registriranih obiskovalcev.

Grad Rihemberk je bil vključen v več promocijskih akcij v okviru destinacije Vipavska dolina in drugih pobud.

Tekom leta je bilo izvedeno vse predvideno redno vzdrževanje in urejanje.

Cilj 4: Obnova in revitalizacija Laščakove vile s parkom

Vsebina cilja je statična obnova Laščakove vile ter obnova in revitalizacija parka ob stavbi.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

V letu 2020 se je bila izdelana idejna zasnova ter projektna dokumentacija za revitalizacijo Rafuškega parka ter za izvedbo nujnih vzdrževalnih del na objektih v parku t.j. na Laščakovi vili, vhodnem objektu in garaži.

Po pridobitvi projektna dokumentacije je bila pripravljena vloga za neposredno potrditev projekta »Revitalizacija Rafuškega parka z ureditvijo dostopa« za pridobitev nepovratnih sredstev iz mehanizma CTN, v okviru PN 6.3. Vloga je bila posredovana na posredniški organ Ministrstvo za okolje in prostor v pregled in potrditev. Ob pripravi tega poročila je vloga še v pregledovanju na posredniškem organu.

Cilj 5: Obnova vile Bartolomei

Cilj predvideva pripravo na gradnjo nove stavbe za restavratorske in konservatorske delavnice, prizidka k Vili Bartolomei, gradnjo predavalnic in večnamenske manjše dvorane kot posebnega objekta ter rekonstrukcijo zidu in parkovne ureditve na južni strani kompleksa.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

V preteklosti je Mestna občina Nova Gorica izvedla Javni arhitekturni natečaj v sodelovanju z Zbornico za arhitekturo in prostor Slovenije ter na podlagi njega izbrala rešitev za izvedbo celovite prenove kompleksa Vile Bartolomei.

Leta 2012 se je na tej osnovi zgradila zgolj nova upravna stavba s kustodiat. Objekt konservatorsko-restavratorskih delavnic ostaja v celoti dotrajan. V Vili Bartolomei je stanje prostorov boljše, ker pa v objektu ni ogrevanja in sanitarij, je le-ta uporaben zgolj v »toplih« mesecih, kar se pozna predvsem pri manjšem obisku šolskih otrok.

Zemljišča, na katerih stojijo objekti, so vsa v lasti Mestne občine Nova Gorica. Trenutno pa si prostor kompleksa Vile Bartolomei zavod deli z drugo institucijo Ministrstva za pravosodje.

Nadaljevanje začete investicije obnove kompleksa Vile Bartolomei in gradnja novih objektov za potrebe Goriškega muzeja je tako pogojeno s pridobivanjem ustreznih finančnih sredstev in preselitvijo zaporov, ki so najemniki prostorov v lasti MONG, na drugo lokacijo.

Zavod ima za izgradnjo konservatorsko-restavratorskih delavnic, za izgradnjo prizidka k Vili Bartolomei s servisnimi prostori in za obnovo parka Vile Bartolomei potrebna dovoljenja in izdelano projektno dokumentacijo za izvedbo, vključno z načrti za opremo. Gradbeno dovoljenje za prizidek k Vili Bartolomei je vmes preteklo, zato ga je potrebno obnoviti.

V Proračunu 2020 zagotovljena sredstva za izdelavo projektne dokumentacije v višini 10.000 EUR so se zaradi nastopa epidemije z rebalansom prerazporedila na druge postavke. Ker predvidena obnova predstavlja obsežno investicijo, ki je Mestna občina Nova Gorica v dani situaciji ne zmore, bo za predvideno obnovo potrebno iskati druge vire. Hkrati bo potrebno pristopiti k dogovarjanju z Ministrstvom za pravosodje o selitvi zaporov.

Cilj 6: Mapiranje urbanih prostorov

Vsebina cilja je digitalizacija urbanega okolja Nove Gorice in uporaba pridobljenih podatkov za spoznavanje, promocijo in trženje modernistične dediščine mesta.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

V okviru projekta so bile prvič opravljene celovite temeljne znanstvene umetnostnozgodovinske raziskave povojnega urbanizma, modernistične arhitekture in likovne umetnosti Nove Gorice. Rezultati raziskav služijo tudi kot podlaga pri osnovanju smernic za boljše varovanje povojne dediščine na naših tleh ter pomagajo podati temelje za pripravo ustreznih urbanističnih in konservatorskih načrtov podobnih urbanih naselij.

Ustaljena metodologija raziskovalnega dela, ki predvideva delo na terenu skupaj z dokumentiranjem arhitekturnih in likovnih spomenikov, proučevanje arhivskih, pisnih in likovnih virov, njihovo analizo in komparacijo, je bila nadgrajena s sodobnimi metodami digitalne humanistike (npr. mapiranje in 3D modeli). Le-te so koristne zlasti pri zbiranju, obdelavi in diseminaciji podatkov, saj so temeljne umetnostnozgodovinske raziskave običajno dostopne le ozkemu krogu zainteresiranih posameznikov. V ta namen je bil eden izmed rezultatov projekta vzpostavitev spletnega portala z vsebinami, prilagojenimi publik, predstavljenimi na poljuden, nazoren način. Z namenom popularizacije umetnostnozgodovinske dediščine so nastali protokolarna knjiga Mestne občine Nova Gorica "Umetnost na stičišču kultur", ki je prvi bogato ilustriran pregled umetnosti na Goriškem od srednjega veka do današnjih dni in vsebuje najnovejša spoznanja o umetnostnih spomenikih na območju Mestne občine Nova Gorica, in umetnostnozgodovinski vodnik po celotni novogoriški občini. Oba sta na razpolago v slovenskem in angleškem jeziku. Izdana je bila tudi žepna publikacija »Občinska stavba v Novi Gorici«. Izsledki so bili uporabljeni v pedagoških in raziskovalnih procesih, pri katerih so sodelovali člani projektne skupine, nova spoznanja pa so bila postavljena v širši kontekst v na posebej za to priložnost organiziranih mednarodnih konferencah.

Za Mestno občino Nova Gorica tvorijo rezultati projekta tudi pomembna strokovna izhodišča in kriterije za ustrezno vrednotenje in poglobljeno spoznavanje modernistične arhitekture in pripadajočih odprtih javnih prostorov v mestu, opremljenih z javnimi spomeniki in drugo likovno opremo, ter praktična navodila, kako to dediščino obnavljati in prilagoditi potrebam sodobnega človeka.

Cilj 7: Evidenca plastik

Vsebina cilja je izdelati celovit popis javnih plastik v mestu z izhodišči za njihovo vzdrževanje in obnovo ter za širitev obsega mreže javnih plastik v urbanem okolju.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

V preteklosti je Krajevna skupnost Nova Gorica izdelala popis javnih plastik in drugih spomenikov Novi Gorici, v letu 2020 je bil popis dopolnjen. V prihodnje želimo popis nadgraditi in vanj vključiti še nekatere dodatne podatke.

Za namen izvajanja vzdrževalnih in prenovitvenih del bo potrebno v proračun umestiti ustrezno postavko ter določiti njenega skrbnika. V letu 2020 in 2021 sredstev v ta namen ni bilo mogoče predvideti, saj so prihodki iz naslova koncesijske dajatve od iger na srečo zaradi epidemioloških razmer bistveno nižji kot pretekla leta. Proračunska sredstva se je namenilo za druge potrebe na področju investicij v turistično infrastrukturo in s tem povezanih vsebin, pomembnih za razvoj turizma.

Cilj 8: Vpisi v register nesnovne kulturne dediščine ter druge oblike zaščite in ohranjanja

Vsebina cilja je evidentirati elemente nesnovne dediščine za vpis v register RS.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

Za vpise v register nesnovne kulturne dediščine Goriški muzej kot pooblaščen institucije ne more biti nosilec. Nosilci za vpis v register so lahko posamezna društva, Goriški muzej pa v primeru interesa nudi strokovno pomoč in suport. Doslej društva še niso izkazala interesa za strokovni suport pri vpisu v register nesnovne dediščine pri Ministrstvu za kulturo RS.

V zvezi s predstavitvijo mizarske dejavnosti v Solkanu Goriški muzej aktivno sodeluje z društvom - Rezbarsko intarzijsko restavratorsko društvo Solkan.

Cilj 9: Ovrednotenje in promocija dediščine aleksandrink

Vsebina cilja je niz dejavnosti za ovrednotenje in raziskovanje ženskega izseljenskega fenomena in njegova vključitev v ponudbo kulturnega turizma.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

Prva faza obnove hiše aleksandrink je bila v letu 2019 prijavljena na razpis LAS V objemu sonca, prijava ni bila uspešna. V letu 2020 je bil projekt preoblikovan in odobren za neposredno financiranje preko RRA Severna Primorska. Projekt je v fazi končnega potrjevanja na organu upravljanja in bo predvidoma operativen v drugi polovici leta 2021.

Projekt Pot aleksandrink je bil v letu 2018 izglasovan v okviru oblikovanja participativnega proračuna MONG. Izvedene so bile začetne aktivnosti in preverjanje možnih tras. Urejanje na terenu se ni začelo zaradi nasprotovanja lastnika parcel ob delu trase na Gradišču nad Prvačino, kar je preprečevalo zagotavljanje prehodnosti enega od nenadomestljivih delov trase.

Dogovor z lastnikom je bil dokončno dosežen šele v začetku leta 2021, ko je bi sporni del trase očiščen in bolj normalno prehoden.

7.4 Nova Gorica – mlado mesto

MONG v srednjeročnem obdobju na vseh ravneh in v vseh segmentih svojih strateških odločitev išče rešitve, ki ugodno vplivajo na demografsko sliko in izobrazbeno strukturo prebivalstva. Ker se povprečna starost v občini viša nekoliko hitreje kot na celotnem ozemlju države in je opazna smernica nižanja kakovostnih delovnih mest za profile z visoko izobrazbo, želi MONG ustvariti pogoje, ki bodo zaustavili beg možganov in povečali priseljevanje v občino. Ob delovnih mestih, urejeni infrastrukturi in drugih vidikih je nedvomno pomemben element, ki lahko odločilno vpliva na to, kako posamezniki izbirajo svoj kraj bivanja, kulturna živahnost. Z uresničevanjem strateškega cilja Nove Gorice kot pomembnega kulturnega in ustvarjalnega središča želi MONG povečati privlačnost občine. S strateškim ciljem Nova Gorica – mlado mesto pa v ospredje dodatno postaviti temo mladosti, tako v smislu mladih generacij kot v smislu prihodnjih trendov na področju umetnosti, znanosti in gospodarstva.

Nova Gorica, ki zaradi svojega nastanka po 2. svetovni vojni nosi simbolni naziv "mladega mesta", želi otroke, dijake in študente aktivno in enakopravno vplesti v svoje kulturno tkivo, ne le kot občinstvo, ampak kot soustvarjalce vsebin. Tesneje želi povezati kulturne in izobraževalne ustanove ter okrepiti mestno ponudbo popularne kulture, ne le na klasičnih prizoriščih. Vzpodbujati želi ulično glasbo, ulično umetnost in drugo avtonomno umetniško produkcijo. Mladim želi omogočiti mednarodno vpetost in sodelovanje, vzpodbujati izmenjave in čezmejno prijateljstvo z bližnjo Italijo, s poudarkom na medsebojnem spoznavanju jezika in kulture soseda. MONG želi podpirati programe za podporo start-up podjetjem na področju

kulture, odpirati skupne delovne prostore in mladim ponujati priložnosti za neformalno učenje, pridobivanje veščin ter nazadnje profesionalizacijo.

Novogoriško podeželje s svojimi naravnimi in socialnimi danostmi lahko odgovarja na želje mladih družin po sodobnem, zelenem, trajnostnem življenjskem slogu. MONG želi na podeželju izboljšati kakovost bivanja ne le preko nadgradnje infrastrukture (denimo kolesarskih poti ali telekomunikacijskih omrežij), temveč tudi z vlaganjem v kulturno in družabno bogastvo podeželskih skupnosti.

Novo tehnologije in sodobno razumevanje prepletanja med industrijo, umetnostjo in znanostjo ustvarjajo neslutene razvojne možnosti. Nova Gorica z bogatim zaledjem znanja in dejavnosti na področju novih umetnosti, s festivalom Pixelpoint visokotehnoloških podjetij, znanosti in raziskovanja želi postati vodilna v državi in v širši evropski regiji na področju novih medijev in kreativnih industrij.

Cilj 1: Vozlišče kreativnih praks

Cilj je oblikovati vozlišče kot središče za nove medije in intermedijske ter sodobne umetniške prakse ter vozlišče kulturnih in kreativnih industrij.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

MONG je v sodelovanju z UNG, zavodom Kersnikova in različnimi podjetji definirala ime centra. Poimenovali smo ga Ekscenter, vozlišče ustvarjalnih praks. Vsi skupaj (24 entitet) smo izoblikovali tudi logotip Ekscentra in osnovne programske sklope. V novembru in decembru smo skupaj izoblikovali arhitekturni predlog obnove objekta, da bo čimbolj služil svojemu namenu in imel velike možnosti preoblikovanja za različne tipe vsebin (v istem prostoru bo delovala tudi E-hiša). Ob koncu leta 2020 smo izbrali izvajalca obrtniških del in ga uvedli v delo v začetku januarja 2021. Načrtovan zaključek del je predviden konec maja 2021, ko bo Ekscenter predan namenu.

Cilj 2: Izhodišča za strategijo revitalizacije degradiranih prostorov

Smisel cilja je izdelati izhodišča za pregledni, digitalno podprti seznam degradiranih stavb in delov stavb na urbanem, suburbanem in ruralnem območju MONG ter identificirati potenciale za razvijanje teh prostorov v umetniške rezidence, ateljeje, prostore za vaje, manjša uprizoritvena prizorišča, skupne delovne prostore in druge kulturne dejavnosti.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

V letu 2020 se je v okviru aktivnosti strategije revitalizacije degradiranih prostorov pripravil seznam javnih stavb. Priprava seznama privatnih objektov je v teku.

Poleg predvidenih aktivnosti se na MONG pripravlja tudi normativna podlaga za pomoč zasebnikom pri obnovi stavb v območjih stavbne dediščine.

7.5. Evropska prestolnica kulture

Nova Gorica se je v letu 2017 odločila, da bo kandidirala za naziv EPK 2025. S tem se je predvsem zavezala, da bo v načrtovanje svojega kulturnega in siceršnjega razvoja vključila dolgoročni in multidisciplinarni pristop. Poleg ugleda in dviga prepoznavnosti mesta in regije naziv EPK 2025 prinaša tudi številne trajnostne učinke tako na intelektualni kot na materialni ravni. Dejavnosti, ki jih mora skupnost opraviti v okviru priprav na kandidaturo za EPK2025, so dobra priložnost, da občina in regija preverita svoje potenciale in pomanjkljivosti ne le na področju kulture, temveč tudi gospodarstva in določita svoje cilje in ambicije. Te pozitivne učinke sproži že kandidatura sama in v regiji ostanejo kot razvojni temelji ne glede na to, ali je kandidatura uspešna.

Nova Gorica se je za kandidaturo odločila zaradi prepričanja, da lahko njena zgodovinska izkušnja prispeva h krepitvi evropske ideje ter zaradi mnenja, da je EPK 2025 idealni okvir za razvojni preskok. Od samega začetka priprave kandidature je v območje EPK 2025 vključila,

poenostavljeno, teritorij z avtomobilsko oznako »GO«. Gre torej za območje, ki zajema dolino Soče, Goriška Brda, Vipavsko dolino, Trnovsko-Banjško planoto in del Krasa ter sega na ozemlje vseh občin, članic Sveta regije in prečka državno mejo z Italijo ter zaobjema Gorico kot partnersko mesto in ozemlje Goriške pokrajine. Tako je poleg zgoraj navedenih prednosti proces priprave kandidature ustvaril tudi dragoceno znanje in razumevanje na ravni medobčinskega in čezmejnega sodelovanja.

Kandidaturo za EPK 2025 MONG organsko vključuje v vse svoje strateške dokumente in odločitve z zavedanjem, da pridobitev naziva prinese preboj za mesto le, če je lokalna skupnost temeljito pripravljena na to, da okrepi in izkoristi razvojne priložnosti EPK 2025. Hkrati MONG razume, da je intelektualna zapuščina kandidature lahko dragoceno izhodišče tudi, če mesto naziva ne pridobi.

Poročilo o izvajanju za leto 2020:

V letu 2020 smo še pospešili aktivnosti v povezavi s kandidaturo, ekipa pripravljavcev se je okrepila in povečala prepoznavnost območja s konkretno pojavnostjo koncepta GO!2025 preko klasičnih in družbenih omrežjih. Corona kriza nas je še podkrepila, da je koncept pravilen in moramo zagovarjati koncept brezmejnosti. To se je odrazilo tudi v predstavitvi kandidature evropski komisiji, ki je bila nad našo pristopom, inovativnostjo in vztrajnostjo zelo navdušena. Potrditev, da je Nova Gorica Evropska prestolnica kulture za leto 2025 je bila razglašena v neposrednem prenosu dne 18. 12. 2020. Ta naziv pomeni izredno priložnost za razvoj širšega območja goriške, ne samo v kontekstu kulture, temveč tudi kot pospeševalec gospodarskega razvoja. S sloganom GO! Borderless smo uspeli tudi sami sebi dokazati, da smo lahko zmagovalci z evropskim nazivom. Program in finančno konstrukcijo je potrdil tudi mestni svet na novembrski seji v letu 2020. Ocenjena vrednost programskega dela EPK 2025 je 23 mio EUR.

Gradivo pripravila:

Majda Petejan, višja svetovalka za družbene dejavnosti (Oddelek za družbene dejavnosti Mestne občine Nova Gorica) v sodelovanju z drugimi oddelki občinske uprave.